

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

An Extension Guideline of Rice Production in Accordance with Good Agricultural Practice
Standard for Farmers in Bang Rakam District of Phitsanulok Province

อัจฉราพร ปินตาแก้ว (Agcharaporn Pintakaew)¹ สุนันท์ สีสั่งข์ (Sunan Seesang)² จรรยา สิงห์คำ (Junya Singkham)³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพและปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกร 3) การได้รับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2566/67 จำนวน 10,653 ราย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ราย โดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโรยามาเน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ นอกจากนี้ ก็มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรอายุเฉลี่ย 48.96 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก อาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2 คน พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 29.03 ไร่ 2) พื้นที่ปลูกข้าวเป็นพื้นที่ราบลุ่มดินเหนียว ใช้น้ำจากบ่อบาดาล ปลูกแบบหว่านน้ำตม ใช้น้ำปุ๋ยเคมี ใช้เมล็ดพันธุ์จากร้านค้า มีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชสังเคราะห์ จำหน่ายผลผลิตข้าวผ่านพ่อค้าคนกลาง และปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ย 754.60 กิโลกรัมต่อไร่ มีปัญหาการผลิตข้าวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ แหล่งน้ำ และเมล็ดพันธุ์ 3) ภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากสื่อต่าง ๆ เกษตรกรบางส่วนปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นประจำเกือบทุกประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต ยกเว้นการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล 4) เกษตรกรมีความต้องการระดับมากด้านความรู้เกี่ยวกับแหล่งน้ำ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต พื้นที่ปลูก และการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ส่วนวิธีการส่งเสริมการเกษตร ความต้องการภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตโดยการจดบันทึกข้อมูลทุกขั้นตอน การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการพัฒนาบทบาททายาทเกษตรกร

คำสำคัญ การส่งเสริมการเกษตร การผลิตข้าวคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช beer_agchara@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช junya_28@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) personal and socio-economic situations of farmers, (2) rice farming situations and problems of farmers, (3) knowledge reception and practice of rice production in accordance with Good Agricultural Practice Standard (GAP) by farmers, (4) farmers' needs in an extension of rice production accordance with GAP, and (5) guidelines of an extension of rice production accordance with GAP. The research population was 10,653 farmers in Bang Rakam District of Phitsanulok Province who registers with Department of Agricultural Extension in production year of 2023/2024. The samples were selected by simple random sampling and calculated by using Taro Yamane's formula with an error level of 0.07 accounting for 200 farmers. The data were collected by a structural interview and analyzed to determine frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum and maximum values. The SWOT Analysis was also applied. The research findings showed that (1) the farmers had an average age of 59.63 years and finished primary education. Farmer and general labor were major and supplement occupations. They had averages of two farm labors and 29.03 rai of rice farming area. (2) Their rice farms were on lowland. They used water from artesian wells, broadcasting rice planting, chemical fertilizers, commercial seeds, and synthetic chemical pesticides. The rice production with an average of 754.60 kilograms per rai was sold via middleman. The rice production problems, in general, were stated at moderate level while some of them were rated at high level such as water source and seeds. (3) As a whole, most of them had never received knowledge of GAP rice from any media, however, they performed in accordance with most aspects regularly, such as water source, planting area, agricultural hazardous substance, quality production process management, harvest and postharvest methods, transportation, storage, and produce collection. Except for data recording and storage. (4) They indicated their needs at high level in the knowledge of water source, quality production process, planting area, and application of agricultural hazardous, while their needs in agricultural extension method were stated at moderate level. Furthermore (5) the guideline for an extension of GAP rice production included cost reduction by recording data of all stages, quality rice seeds production, alternate wetting and drying rice planting method, integrated pest management, and young farmer development.

Keywords: Agricultural extension, Quality rice production, Good agricultural practice

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารที่สำคัญชนิดหนึ่งของโลก โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียที่นิยมรับประทานข้าวเป็นอาหารหลักมากกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก สำหรับประเทศไทยนั้นข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคน ในปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 63 ล้านไร่ สามารถผลิตข้าวได้ประมาณ 26.8 ล้านตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) โดยในปี 2565 ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกข้าวเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากอินเดีย โดยมีปริมาณการส่งออกข้าว 7.69 ล้านตัน และในช่วงเดือน มกราคม – พฤษภาคม 2566 ไทยส่งออกข้าวเป็นอันดับที่ 3 ของโลกรองจากอินเดียและเวียดนาม โดยมีปริมาณการส่งออกข้าว 3.47 ล้านตัน (กรุงเทพธุรกิจ, 2566)

ข้าวยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถสร้างรายได้นำเงินเข้าประเทศปีละหลายล้านบาทและยังเป็นพืชที่สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารภายในประเทศอีกด้วย ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาการผลิตข้าวให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก เนื่องจากการแข่งขันด้านราคาข้าวในตลาดโลก ซึ่งประเทศผู้ส่งออกข้าวหลายประเทศ ส่วนใหญ่มีต้นทุนการผลิตข้าวที่ต่ำกว่าประเทศไทย จึงจำเป็นต้องแข่งขันทางด้านคุณภาพข้าวเพื่อให้ข้าวไทยขายได้ และได้ราคาดี จึงต้องเน้นเรื่องของคุณภาพข้าว สำหรับการพัฒนาการผลิตข้าวให้มีคุณภาพมาตรฐานโดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) คือแนวทางในการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน กระบวนการผลิตปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (กรมการข้าว, 2567)

อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือการทำนา มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 280,759.48 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) การทำการเกษตรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการผลิตข้าวเพื่อจะนำไปสู่การผลิตที่สามารถวางแผนการผลิตและการจัดการด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องและการจัดการดินและปุ๋ย หากเกษตรกรไม่มีองค์ความรู้ในการผลิตข้าว จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น การตกค้างของสารเคมีเกษตรสังเคราะห์ในสภาพแวดล้อมและตกค้างในผลผลิตทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภครวมถึงตัวของเกษตรกรเอง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งเป็นมาตรฐานการส่งออกขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐานสากลมุ่งให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัยจากอันตราย ต่าง ๆ ที่อาจพบได้ในอาหารและสินค้าเกษตร โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อม (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561)

จากสถานการณ์ข้างต้น นับว่าเป็นปัญหาสำคัญต่อการบริโภคและการส่งออกสินค้า จึงต้องการศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานสากลมุ่งให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่อาจพบได้ในสินค้าเกษตร จึงเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรและผู้บริโภค เนื่องจากเกษตรกรมีการบริหารจัดการศัตรูพืช การใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการอันจะนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสินค้า เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคา และสามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังเป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการส่งออกข้าวของประเทศไทยในตลาดโลก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการได้รับความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
5. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

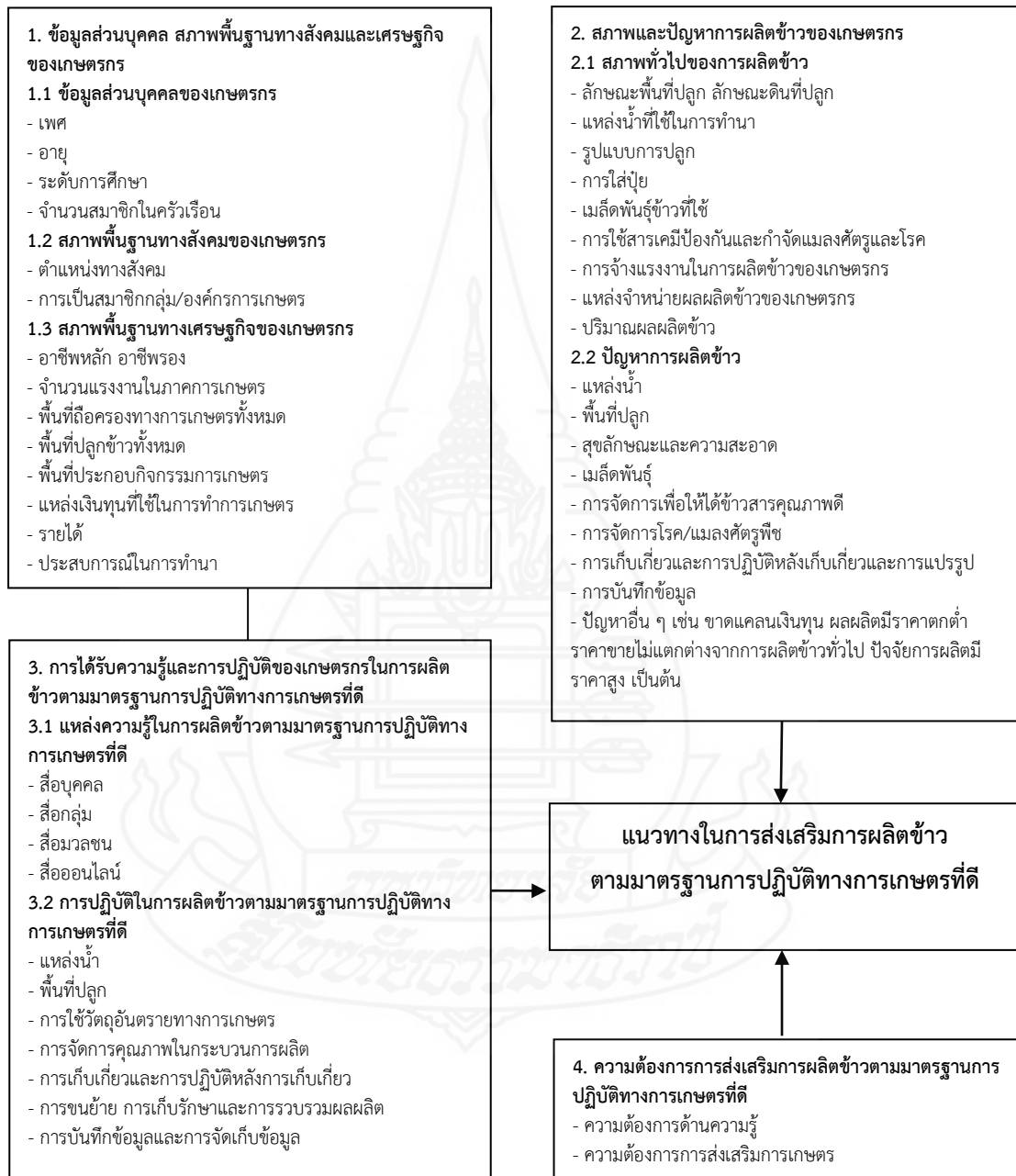
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ศึกษาคือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2566/2567 จำนวน 10,653 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ราย ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายด้วยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดสอบกับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ได้เป็นประชากรในการวิจัย จำนวน 30 ราย จากนั้นนำมาหาค่าความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.916 ตอนที่ 3 การได้รับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.952 และ 0.835 ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.942 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และ SWOT Analysis

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 56.0 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 48.96 ปี ร้อยละ 36.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.72 คน ร้อยละ 75.5 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 65.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร โดยร้อยละ 42.5 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 78.0 ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 69.5 มีอาชีพรอง โดยร้อยละ 23.5 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2 คน มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 35.18 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 29.03 ไร่ มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 24.63 ไร่ เช่าพื้นที่ประกอบกิจกรรมการเกษตรเฉลี่ย 23.77 ไร่ มีรายได้ครัวเรือนทั้งหมดต่อปีเฉลี่ย 248,807.50 บาท โดยแยกเป็นรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 201,227.50 บาท ประกอบด้วยรายได้จากการปลูกข้าวเฉลี่ย 169,820.71 บาท และรายได้จากการทำการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 109,468.75 บาท รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 94,460 บาท และมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 17.28 ปี

2. สภาพและปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกร

2.1 **สภาพการผลิตข้าว** เกษตรกรร้อยละ 99.5 ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูและโรค ร้อยละ 99.5 ใช้ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 97.0 ปลูกข้าวแบบหว่านน้ำตม ร้อยละ 88.0 ร้อยละ 84.0 ใช้น้ำบ่อบาดาล ลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 73.5 ใช้แรงงานครัวเรือนในการผลิตข้าว ร้อยละ 63.5 ใช้เมล็ดพันธุ์จากร้านค้าพาณิชย์ ร้อยละ 61.5 เป็นดินเหนียว ร้อยละ 55.0 จำหน่ายผลผลิตข้าวผ่านพ่อค้าคนกลาง และมีปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ย 754.60 กิโลกรัมต่อไร่

2.2 **ปัญหาการผลิตข้าว** เกษตรกรมีปัญหาการผลิตข้าวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำ ปัญหาอื่น ๆ และปัญหาเมล็ดพันธุ์ ระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาพื้นที่ปลูก ปัญหาการจัดการโรค/แมลงศัตรูพืช ปัญหาการจัดการเพื่อให้ได้ข้าวสารคุณภาพดี และสุขลักษณะและความสะอาด และระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการบันทึกข้อมูล และปัญหาการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวและการแปรรูป ดังแสดงในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ภาพรวมปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ
แหล่งน้ำ	3.80	มาก	1
พื้นที่ปลูก	3.23	ปานกลาง	4
สุขภาพและความสะดวก	2.78	ปานกลาง	7
เมล็ดพันธุ์	3.43	มาก	3
การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวสารคุณภาพดี	2.97	ปานกลาง	6
การจัดการโรค/แมลงศัตรูพืช	3.01	ปานกลาง	5
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวและการแปรรูป	2.47	น้อย	9
การบันทึกข้อมูล	2.52	น้อย	8
ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ผลผลิตมีราคาตกต่ำ/ราคาขายไม่แตกต่างจากการผลิตข้าวทั่วไป ไม่มีตลาดรองรับ เป็นต้น	3.72	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.10	ปานกลาง	

3. การได้รับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.1 การได้รับความรู้ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า สื่อบุคคล เกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนาน ๆ ครั้ง สื่อกลุ่มและสื่อมวลชนพบว่าเกษตรกรส่วนมากไม่ได้รับความรู้ สื่อออนไลน์พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จาก ยูทูบ (Youtube) นาน ๆ ครั้ง

3.2 การปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่

1) แหล่งน้ำ เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นประจำทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 77.5 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่มีการปนเปื้อนวัตถุอันตราย และร้อยละ 89.5 ไม่ใช้แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาลและคอกปศุสัตว์

2) พื้นที่ปลูก เกษตรกรเกษตรกรร้อยละ 82.0 พื้นที่ปลูกไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว โดยปฏิบัติเป็นประจำ

3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นประจำทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 75.0 ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ และร้อยละ 71.5 ใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือกรมการข้าว และคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง

4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นประจำ 6 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 67.5 เลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ ตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ ร้อยละ 53.5 มีการเตรียมดินที่ดีเพื่อลดปริมาณข้าวแฉะ ซึ่งเกิดจากเมล็ดข้าวที่ตกค้างในนาจากฤดูที่ผ่านมา ร้อยละ 64.5 เมล็ดพันธุ์ มีความงอกไม่น้อยกว่า 80% และมี

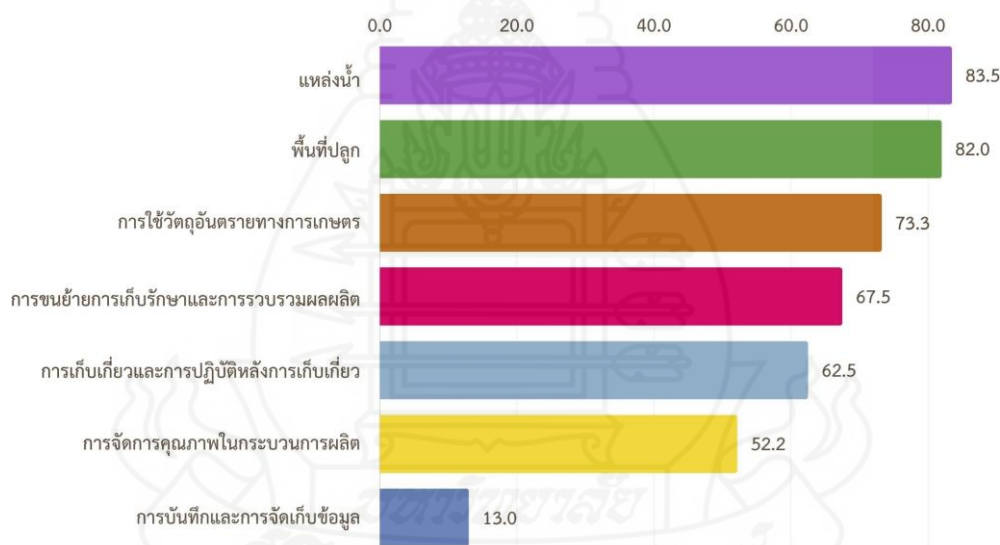
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

เมล็ดข้าวพันธุ์อื่นปนไม่เกิน 0.5% ร้อยละ 49.5 หมั่นตรวจข้าวพันธุ์ปนในแปลงอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 60.5 ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกในอัตราตามคำแนะนำบนฉลาก ร้อยละ 61.5 สำรองการเข้าทำลายของศัตรูพืช เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นบางครั้ง 1 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 55.0 ผลผลิตที่ได้มีโรคพืชและการทำลายของแมลงไม่เกิน 10 % และเกษตรกรส่วนมากไม่ปฏิบัติ 1 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 18.0 บันทึกข้อมูลการเตรียมดินและการจัดการปนของต้นข้าวพันธุ์อื่น

5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นประจำ 2 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 68.5 เก็บเกี่ยวข้าวตอนรวงข้าวมีอายุ 25-35 วันหลังข้าวออกดอกหรือรวงข้าวอยู่ระยะพลับพลึง ข้าวต้องสุกเหลืองไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของรวง และร้อยละ 57.5 ระบายน้ำออกจากแปลงก่อนเก็บเกี่ยว 7-10 วัน

6) การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นประจำทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ร้อยละ 63.5 อุปกรณ์ ภาชนะในการขนย้าย เก็บรักษา สะอาดป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายและข้าวพันธุ์อื่น และร้อยละ 72.0 สถานที่เก็บรวบรวม และเก็บรักษาถูกสุขลักษณะ สะอาด อากาศถ่ายเท

7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติเป็นบางครั้ง ร้อยละ 52.0 ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 2 ภาพรวมการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4. ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ความต้องการด้านความรู้ เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยมีระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการความรู้ด้านแหล่งน้ำ (เฉลี่ย 3.79) ความต้องการความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.71) ความต้องการความรู้ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.69) และความต้องการความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.69) ดังแสดงในตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านความรู้

ประเด็นความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ
- แหล่งน้ำ	3.79	มาก	1
- พื้นที่ปลูก	3.69	มาก	3
- การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	3.69	มาก	4
- การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต	3.71	มาก	2
- การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.39	ปานกลาง	5
- การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต	3.35	ปานกลาง	6
- ความรู้เรื่อง การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	3.2	ปานกลาง	7
ค่าเฉลี่ยรวม	3.55	มาก	

4.2 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.01) ต้องการด้านการส่งเสริมผ่านสื่อมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.98) และความต้องการด้านการส่งเสริมแบบรายบุคคลภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.57) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร

ประเด็นความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ
- การส่งเสริมแบบรายบุคคล	2.57	น้อย	3
- การส่งเสริมแบบกลุ่ม	3.01	ปานกลาง	1
- การส่งเสริมผ่านสื่อมวลชน	2.98	ปานกลาง	2
ค่าเฉลี่ยรวม	2.85	ปานกลาง	

5. แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการทำ SWOT Analysis ได้แนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

5.1 กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่

- 1) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2) การส่งเสริมการให้ความรู้ในเรื่องการทำนาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

5.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข ได้แก่

- 1) การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อใช้ในฤดูกาลถัดไป หรือผลิตไว้จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ โดยจัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชน หรือจัดตั้งเป็นเกษตรแปลงใหญ่
- 2) การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และทายาทเกษตรกรให้เข้ามามีบทบาทในการปลูกข้าวมากขึ้น
- 3) การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วิธีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อประหยัดน้ำในการทำนา
- 4) การส่งเสริมให้เกษตรกรจดบันทึกข้อมูลการผลิตทุกขั้นตอน
- 5) การจัดทำมีการอบรมเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

5.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน ได้แก่

- 1) จัดทำปฏิทินการผลิต เพื่อหลีกเลี่ยงช่วงที่ประสบภัยน้ำท่วม
- 2) ลดต้นทุนการผลิตข้าว
- 3) ให้มีจุดรับซื้อและจุดจำหน่ายข้าว GAP ในพื้นที่มากขึ้น

5.4 กลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่

- 1) การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อประหยัดน้ำในการทำนา
- 2) การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การงดเผาตอซังข้าว และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 48.96 ปี ใกล้เคียงกับ วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.47) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.97 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ยที่สูงนั้น เป็นเพราะว่าคนรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยไม่นิยมทำการเกษตร หันไปทำงานในเมืองกันมาก จึงมีแต่รุ่นพ่อแม่ที่ทำการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 36.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ วีรวัฒน์ ก้องวิวัฒน์พงศ์ (2562, น.67) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพสำหรับเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 57.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากสมัยก่อนเข้าถึง การศึกษาได้ยากกว่าปัจจุบัน ไม่มีเงินทุนที่ใช้ในการศึกษาและต้องช่วยครอบครัวทำงาน และพบว่ามีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 17.28 ปี ใกล้เคียงกับ วีรวัฒน์ ก้องวิวัฒน์พงศ์ (2562, น.77) พบว่ามีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 17.02 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาสูง เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น จึงค่อนข้างมีประสบการณ์ในการทำนา

2. สภาพและปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกร

2.1 สภาพทั่วไปของการผลิตข้าว เกษตรกร ร้อยละ 84.0 ใช้น้ำบ่อบาดาลในการทำนา เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน เกษตรกรจึงต้องขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อให้มีน้ำใช้ในการทำนาตลอดปี แตกต่างกับ วีรวัฒน์ ก้องวิวัฒน์พงศ์ (2562, น.84) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 70.6 ใช้น้ำจากชลประทาน และแตกต่างกับ อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.49) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอเมืองน่าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

จังหวัดน่าน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.1 ใช้น้ำฝน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.0 ปลุกแบบหว่านน้ำตม เพราะเกษตรกรมีน้ำเพียงพอในการหว่านน้ำตม ลดขั้นตอนการปฏิบัติ ประหยัดแรงงาน และลดค่าใช้จ่าย ทำให้ต้นทุนในการผลิตข้าวลดลง แตกต่างกับ สุนันทา ณ มา (2561 , น.47) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่าร้อยละ 49.8 ปลุกข้าวแบบหว่านข้าวแห้ง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 99.5 ใช้น้ำปุ๋ยเคมี สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562 ,น.49) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 95.5 ใช้น้ำปุ๋ยเคมี เนื่องจากปุ๋ยเคมีสามารถหาซื้อได้ง่าย ใช้ง่าย สะดวกและเห็นผลเร็วกว่าการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูและโรคแบบอื่น และมีปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ย 754.60 กิโลกรัมต่อไร่ แตกต่างจาก อภิชาติ พองสินธุ์ (2557, น.58-59) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวนาปี ของเกษตรกรตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่าปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ย 300.38 กิโลกรัมต่อไร่ (ข้าวเหนียว) เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางระกำส่วนมากปลูกข้าวขาว พื้นที่เหมาะสมในการปลูกข้าวและมีน้ำเพียงพอในการทำนา ทำให้มีผลผลิตสูง

2.2 ปัญหาการผลิตข้าว เกษตรกรมีปัญหาระบบการผลิตข้าวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นปัญหาแหล่งน้ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากใช้น้ำจากบ่อบาดาล ทำให้มีต้นทุนจากค่าน้ำมันและค่าไฟฟ้าซึ่งมีราคาแพง รองลงมาประเด็นปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ผลผลิตมีราคาตกต่ำ/ราคาขายไม่แตกต่างจากการผลิตข้าวทั่วไป สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562 ,น.80) พบว่าเกษตรกรมีปัญหาลดปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ผลผลิตมีราคาตกต่ำ/ราคาขายไม่แตกต่างจากการผลิตข้าวทั่วไป และประเด็นปัญหาเมล็ดพันธุ์ สอดคล้องกับ วีรวัฒน์ ก้องวิวัฒน์พงศ์ (2562 , น.92) พบว่าเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพมีราคาสูง และการขาดแคลนแหล่งเมล็ดพันธุ์ที่ดี เนื่องจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอยู่ไกลจากพื้นที่และมีเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรจึงต้องใช้เมล็ดพันธุ์จากร้านค้าในพื้นที่ ซึ่งมีราคาแพง

3. การได้รับความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.1 การได้รับความรู้ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากปลูกข้าวพื้นแข็ง ซึ่งเหมาะกับการส่งอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เช่น การทำเป็นแป้งข้าวจ้าว หรือ เส้นชนิดต่างๆ ทำให้ขายข้าวไม่ได้ราคา รวมทั้งตลาดรับซื้อไม่ต้องการใบรับรองคุณภาพ เนื่องจากราคาผลผลิตไม่แตกต่างกันเกษตรกรจึงไม่มีความสนใจในการหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.2 การปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นประจำ 6 ข้อ ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ปฏิบัติเป็นบางครั้ง 1 ข้อ คือ ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก เขียนอ่านหนังสือไม่คล่อง และไม่มีความรู้เรื่องการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ความต้องการด้านความรู้ เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการความรู้ด้านแหล่งน้ำ ความต้องการความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ความต้องการความรู้ด้านพื้นที่ปลูก และความต้องการความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร และมีระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ความต้องการความรู้ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต เนื่องจากเกษตรกรกรเกษตรกรส่วนมากเก็บเกี่ยวข้าวและขายข้าวภายในวันที่เก็บเกี่ยวเลย จึงมีความต้องการด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยที่สุด ความต้องการความรู้ด้านความรู้เรื่อง การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เนื่องจากเกษตรกรอายุมาก เขียนอ่านไม่คล่อง เกษตรกรจึงไม่ค่อยสนใจเรื่องการบันทึกข้อมูล

4.2 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ต้องการด้านการส่งเสริมผ่านสื่อมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการด้านการส่งเสริมแบบรายบุคคลภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมโดยใช้วิธีการฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อให้มีความรู้เรื่องการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1 การส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากผลของการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีถึงร้อยละ 99.5 โดยฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ออกให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรใส่ปุ๋ยตามปริมาณที่พืชต้องการ และควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมี รวมถึงมีการใช้สารปรับปรุงดินเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี

1.2 เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้ขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริม และสนับสนุน จัดอบรม หรือเชิญเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จมาร่วมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการเพาะปลูกข้าวตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1.3 การส่งเสริมให้เกษตรกรจดบันทึกข้อมูลการผลิตทุกขั้นตอน เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล เพื่อให้เกษตรกรทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และทราบรายรับรายจ่ายที่ใช้ไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการบริโภคข้าวปลอดภัยเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2.2 ควรทำการวิจัยโดยเปรียบเทียบเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่ผลิตข้าวทั่วไปกับเกษตรกรที่ผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ศึกษาต้นทุนการผลิตของเกษตรกร การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ทั้งสองกลุ่ม เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2567) คู่มือเกษตรกร การผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และแบบบันทึกระบบการจัดการคุณภาพ GAP ข้าว (GAP-02). สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). รายงานผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ดัดแปลงปี 2566/67. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2567, จาก <https://farmer.doae.go.th/report>.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). สรุปสาระสำคัญโครงการตามนโยบายสำคัญ (Agenda) 15 โครงการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2567, จาก <https://www.moac.go.th>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). ข้าวส่งออกไทย' อยู่จุดไหนในตลาดโลก ในยุคที่ 'อินเดีย-เวียดนาม' ยังแกร่ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business>.
- วรินทร์ ปัญญาสม. (2557). การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วีรวัฒน์ ก้องวิวัฒน์พงศ์. (2562). การส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพสำหรับเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุนันทา ณ มา (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ข้อมูลการผลิตข้าวนาปี. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.oae.go.th/view>.
- อภิชาติ พองสินธุ์. (2557). ความต้องการส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวนาปี ของเกษตรกรตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อภิสิทธิ์ พันธชาติ. (2562). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.